

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

รัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนประเทศในระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของชาติ ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศ และได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของ คนไทย สังคมมีความมั่นคง สมอภาคและ เป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ(ปรเมธี วิมลศิริ, 2559) โดยรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าสินค้าหรือบริการที่เกิดจากความคิดเพื่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค บนพื้นฐานการใช้องค์ความรู้เพื่อการสร้างสรรคงานที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศและสร้างรายได้ให้กับบุคลากรในประเทศไทยมีผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์กว่า 500 ราย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น 1 ใน 10 ของอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าประเทศโดยจากสถิติในปี 2558 พบว่า ประเทศไทยมีการส่งออกเฟอร์นิเจอร์ไม้ ยางพารามีมูลค่ามากถึง 31,242.70 ล้านบาท(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)โดยประเทศที่ไทยส่งเฟอร์นิเจอร์ไปจำหน่ายมากที่สุด ได้แก่ อเมริกา ญี่ปุ่น และจีน(กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2559) และในการสำรวจสถานะแนวโน้มด้านการตลาดของสภาอุตสาหกรรมประเทศไทย ซึ่งได้ทำการคาดคะเนแนวโน้มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ ในปี 2559 ว่า อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์จะขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยหนุนจากค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs ไทยวงเงิน 1 แสนล้านบาท รวมถึงมาตรการลดหย่อนภาษีรายได้เหลือร้อยละ 10 ซึ่งเอื้อให้ผู้ประกอบการเอสเอ็มอีไทยเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น มาตรการกระตุ้นภาคอสังหาริมทรัพย์เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้คาดว่าจะเพิ่มอุปสงค์ของสินค้าเฟอร์นิเจอร์ให้มากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นผู้ประกอบการสามารถทำตลาดส่งออกใหม่ทดแทนได้คือ จีนและสหรัฐอเมริกาขณะเดียวกันตลาดส่งออกใหม่ที่มีความน่าสนใจคือ พม่า เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศที่เริ่มสงบ ประกอบกับมีการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้คาดว่าตลาดจะมีการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวของโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของการก่อสร้างรถไฟฟ้าสายต่างๆ น่าจะยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการสินค้าเฟอร์นิเจอร์เพิ่มขึ้นได้ด้านการส่งออกไปตลาดสหรัฐฯ น่าจะเติบโตได้ตามการฟื้นตัวที่

แข็งแกร่งขึ้นของเศรษฐกิจ ประกอบกับสินค้าไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน เมื่อเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะการออกแบบและการดีไซน์(สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2559)

การพัฒนาสินค้าเฟอร์นิเจอร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ นอกจากจะพัฒนารูปแบบและการใช้งานให้สวยงาม ทันสมัย ล้ำยุคแล้ว การสร้างสรรค์เทคนิคการตกแต่งชิ้นงานด้วยกรรมวิธีใหม่ ๆ เพื่อก่อให้เกิดความงามทางทัศนศิลป์ก็มีบทบาทสำคัญเช่นกัน เนื่องจากกระแสความนิยมของคนยุคใหม่มักมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่นิยมความแตกต่าง ในการสร้างอัตลักษณ์และรสนิยมเฉพาะการตกแต่งบ้านเรือนหรือร้านค้าต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้สามารถทำการแข่งขันในตลาดได้ ผู้ประกอบการจึงต้องให้ความสำคัญในการค้นคว้าออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สินค้าแปลกใหม่ สามารถสะท้อนรสนิยมของผู้ซื้อที่มีความแตกต่างกัน และควรสร้างจุดเน้นเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงาน ตลอดจนกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านต้นทุน และคุณภาพของสินค้า การสร้างตราสินค้า และมุ่งการตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยการสร้างความแตกต่าง การเน้นการเจาะตลาดกลุ่มเฉพาะและบุกเบิกตลาดใหม่นอกเหนือจากประเทศคู่ค้าเดิม(วีระพงศ์ มาลัย, 2553 หน้า 142)

ไม้ยางพาราเป็นวัตถุดิบอีกประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของไทย เนื่องจากเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคใต้และภาคตะวันออก ซึ่งในประเทศไทยมีการปลูกยางพารารวมกันทุกภาคมากถึง 22 ล้านไร่(ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) จัดเป็นอันดับสามของโลก รองจากอินโดนีเซียและมาเลเซีย และในปัจจุบันยางพาราสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของไทย ในการปลูกยางพาราเกษตรกรนอกจากจะกรีดยางเพื่อนำน้ำยางไปจำหน่ายแล้ว ยังสามารถตัดต้นยางพาราไปจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการไม้แปรรูปหรือทำเฟอร์นิเจอร์ได้อีก เพราะเมื่อยางมีอายุมาก ราว 20 - 25 ปี ปริมาณการให้น้ำยางจะลดลง หากตัดจำหน่ายจะคุ้มค่ากว่า โดยเหตุผลที่นำไม้ยางพาราไปใช้ในการทำเฟอร์นิเจอร์นั้น เนื่องจากสามารถหาได้ง่าย ราคาถูก เมื่อเทียบกับไม้ประเภทอื่น ๆ และเป็นไม้ที่มีน้ำหนักเบา เหมาะสมในการแปรรูปเป็นเครื่องเรือนสมัยใหม่ที่มีรูปทรงทันสมัย และสามารถถอดประกอบได้ นอกจากนี้ไม้ยางพารายังนิยมแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ เพื่อการจำหน่าย เช่น ไม้แผ่น ไม้ท่อน ไม้เพาะ ไม้อัด เยื่อกระดาษ ชี้อ้อย เป็นต้น

จากสภาวะปัจจุบันที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในประเทศไทยได้ประสบปัญหาราคาน้ำยางตกต่ำ ซึ่งมีผลกระทบมาจากการขยายพื้นที่ในการปลูกมากขึ้น จากในอดีตที่เคยปลูกได้เฉพาะภาคใต้และภาคตะวันออก ปรากฏว่าปัจจุบันสามารถปลูกได้ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสานซึ่งมีการขยายปริมาณการปลูกอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ปริมาณน้ำยางที่ออกสู่ตลาดมีจำนวนมาก ราคาการรับซื้อน้ำยางจึงลดลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่กำลังซื้อของตลาดโลกก็ชะลอตัวเช่นกัน โดยจากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2558 ไทยส่งออกยางพาราเป็นผลลดลงจากปี 2557 มากกว่าพันล้านบาท (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2559 หน้า 1) เกษตรกรที่มีรายได้จากการจำหน่ายน้ำยางเพียงอย่างเดียวจึงได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ทางรัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาโดยการกำหนดนโยบายและหาแนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองตลาดให้กว้างขึ้น แต่การแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ยังไม่ส่งผลโดยตรงรายได้เกษตรกรนัก เนื่องจากเป็นผลกระทบในภาพรวมของตลาดโลก ดังนั้น ในการแก้ปัญหา

อย่างเร่งด่วนให้กับเกษตรกร จึงควรสร้างทางเลือกเกี่ยวกับอาชีพที่ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากยางพารา ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด โดยที่เกษตรกรสามารถดำเนินการผลิตได้เองในรูปแบบที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนหรือราคาสูง และควรสอดคล้องกับสถานะทางด้านการตลาด รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคในสังคมปัจจุบันด้วย

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวสวนยาง ในขณะที่ราคายางตกต่ำ ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้และการดำรงชีวิตของเกษตรกร จึงมีแนวคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาทางเลือกในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของยางพารานำมาพัฒนาเป็นวัสดุโครงสร้างหรือวัสดุตกแต่งเฟอร์นิเจอร์ สำหรับรองรับความต้องการของตลาดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ ที่มีชีวิตทันสมัย ชอบการตกแต่งบ้าน สนใจในงานศิลปะและการออกแบบ ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยนำเอาแนวความคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผสมผสานกับการสร้างนวัตกรรมวัสดุจากเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ให้มีรูปแบบสวยงาม ทันสมัย สอดคล้องกับการใช้งาน โดยบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ทางด้านวัสดุที่จะนำไปใช้แปรรูปหรือตกแต่งชิ้นงานเฟอร์นิเจอร์ให้มีความสวยงามและเพิ่มมูลค่าต่อไป

วัตถุประสงค์

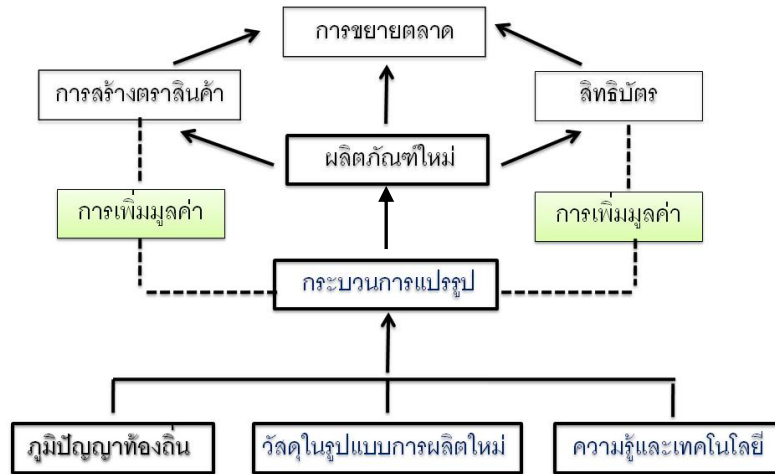
1. เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลสถานการณ์การผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา
3. เพื่อพัฒนาวัสดุทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์
4. เพื่อออกแบบและพัฒนาต้นแบบเฟอร์นิเจอร์จากวัสดุทางเลือกใหม่สำหรับเป็นตัวอย่างให้ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์นำไปพัฒนาต่อยอด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราในจังหวัดจันทบุรี
2. ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ในจังหวัดจันทบุรี ได้ทราบความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา และได้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบทันสมัย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์
3. เกษตรกรชาวสวนยางพาราในจังหวัดจันทบุรี ได้แนวทางการแปรรูปวัสดุวัสดุทางเลือกในงานเฟอร์นิเจอร์จากวัสดุเหลือในการทำสวนยางพารา จนสามารถพัฒนาต่อยอดสร้างอาชีพหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้

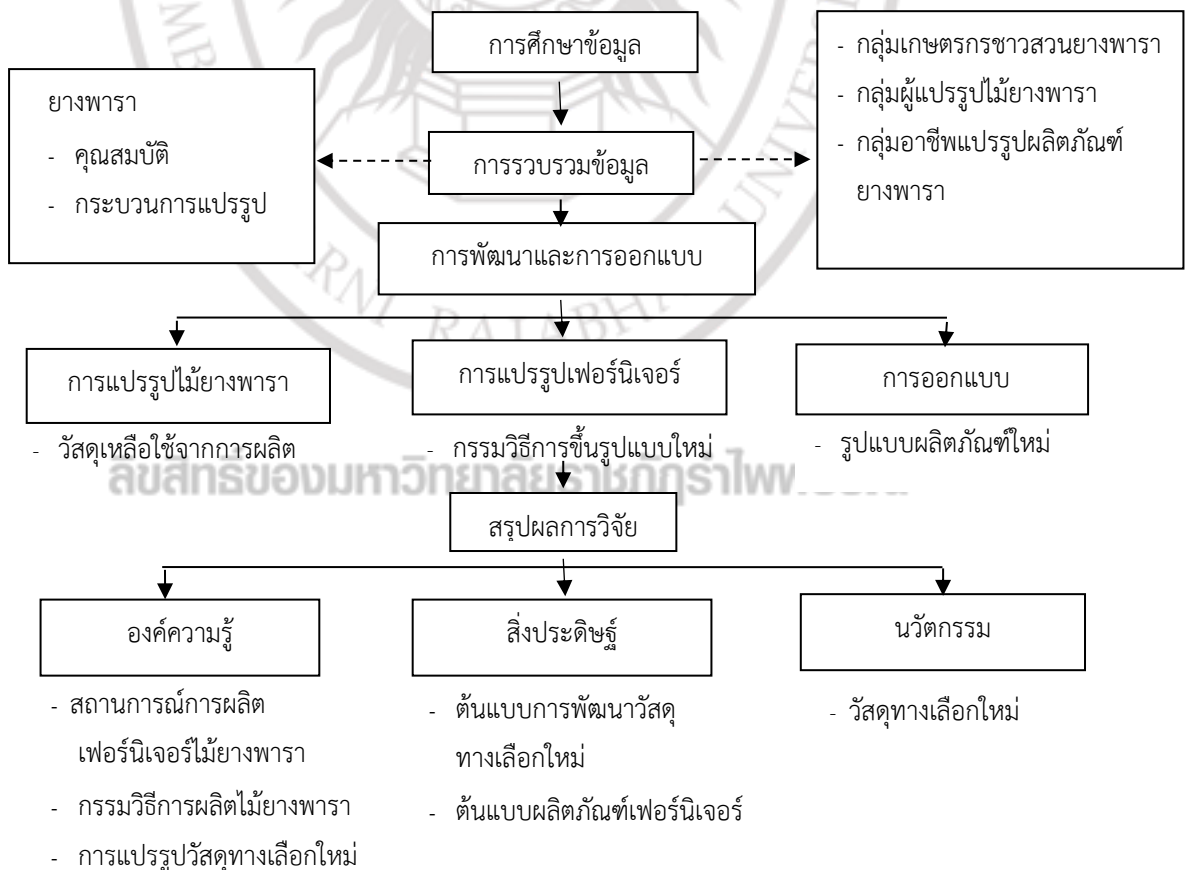
กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยกระบวนการแปรรูป (จุฑาทิพย์ นามวงษ์, 2557 หน้า 3) ซึ่งสามารถแสดงความเชื่อมโยงของกระบวนการพัฒนากระบวนการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

โดยสามารถเชื่อมโยงแนวคิด เพื่อให้ได้ผลสรุปในการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

ภาพที่ 1.2 การเชื่อมโยงแนวคิด เพื่อให้ได้ผลสรุปของโครงการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตในการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.1 ศึกษาสำรวจข้อมูลสถานการณ์การปลูกยางพาราและการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราในระดับอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

1.2 ศึกษาสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคซึ่งสนใจซื้อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา ในจังหวัดจันทบุรี

2. ขอบเขตด้านการออกแบบ

ออกแบบและพัฒนาต้นแบบเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้วัสดุทางเลือกใหม่ที่มีส่วนประกอบจากส่วนของยางพารา เช่น ใบ ผล น้ำยางพาราหรือผลิตภัณฑ์เหลือใช้จากกระบวนการผลิตยางพารา เช่น ชี้อ้อย เป็นต้น เพื่อให้ได้วัสดุที่มีลักษณะแปลกใหม่ สวยงามและแตกต่างจากท้องตลาด จำนวน 3 แบบ

คำนิยามศัพท์

1. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่น่าพึงพอใจ

2. วัสดุทางเลือก หมายถึง ชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่ได้ทำการคิดค้นขึ้นมาเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการผลิตเฟอร์นิเจอร์

3. ยางพารา หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ซึ่งมีถิ่นกำเนิดบริเวณลุ่มน้ำอะเมซอนในประเทศบราซิล มีลักษณะลำต้นตรง มียางสีขาวที่ได้จากการกรีด ใช้ทำผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายชนิด

4. ส่วนของยางพารา หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ที่ได้จากการปลูกและการแปรรูปไม้ยางพารา เช่น เปลือก เนื้อไม้ กิ่ง ใบ น้ำยาง ผล เมล็ด และชี้อ้อยจากยางพารา

5. การเพิ่มมูลค่า หมายถึง การทำให้สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์เกิดความน่าสนใจและมีคุณค่าขึ้นจนสามารถจำหน่ายในราคาที่สูงขึ้นได้

6. ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ หมายถึง สิ่งของที่ใช้ภายในห้องหรือบริเวณที่สามารถเคลื่อนที่ได้สำหรับใช้ในการวาง รองรับสิ่งของหรือร่างกาย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เตียง เตียงชั้นวางของ เป็นต้น

7. สถานการณ์การผลิต หมายถึง สภาพหรือสภาวะในการสร้างสินค้าหรือบริการต่างๆขึ้นมาโดยใช้ปัจจัยการผลิตซึ่งได้แก่ ทุน ผู้ประกอบการ วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์และแรงงาน เพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์

8. การแปรรูป หมายถึง การเปลี่ยนสภาพวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

9. วัสดุเคลือบผิว หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการปิดทับหรือคลุมปิดผิวชิ้นงาน เพื่อป้องกันความเสียหายหรือใช้ตกแต่งมีให้เกิดความสวยงามและน่าสนใจ

10. วัสดุตกแต่ง หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการตกแต่งเพิ่มเติมให้ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามหรือให้เกิดความน่าสนใจ